

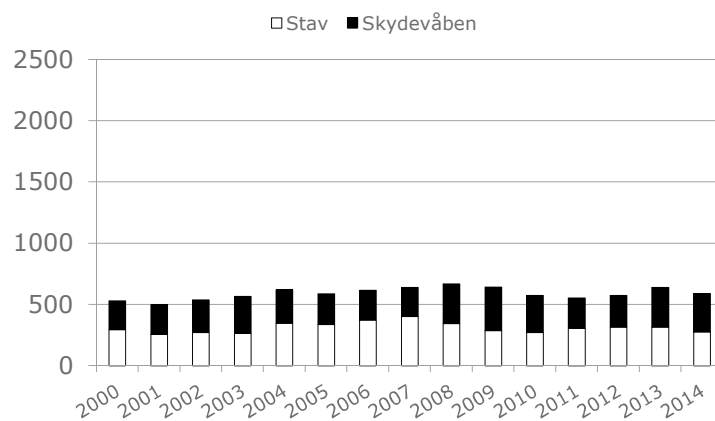
Politiets brug af peberspray

Lars Holmberg, Det Juridiske Fakultet, KU

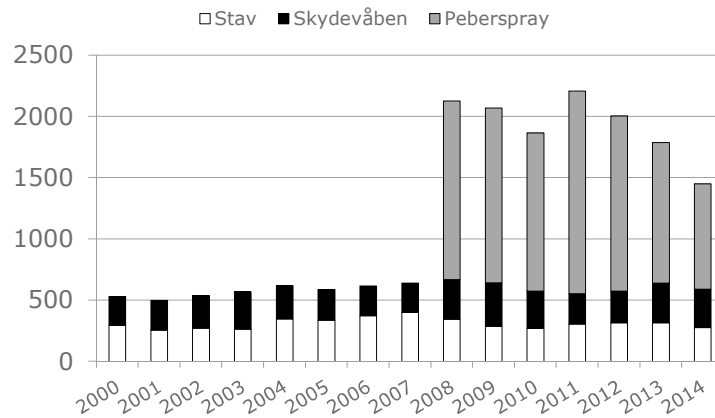
Dansk politis indberetninger om brug af stav og skydevåben 2000-2014

Lars Holmberg 2016

Dansk politis indberetninger om brug af stav, skydevåben, og peberspray 2000-2014

Lars Holmberg 2016

Dagens oplæg

1. Virkninger af peberspray
2. Svenske erfaringer
3. Norske erfaringer
4. Danske erfaringer
5. En begrænset skandinavisk sammenligning

Lars Holmberg 2016

Dagens oplæg

1. Virkninger af peberspray
2. Svenske erfaringer
3. Norske erfaringer
4. Danske erfaringer
5. En begrænset skandinavisk sammenligning

Lars Holmberg 2016

Forsøg i USA

Overordnede konklusioner:

- Effekt: 70-85 pct. af de ramte bliver gjort ukampdygtige
- Politi mere trygge
- Færre langtidsskader på politifolk
- Færre langtidsskader på mistænkte

Lars Holmberg 2016

Ikke alle studier er lige gode – der drages af og til konklusioner på et meget spinkelt grundlag

Der ses også af og til en tendens til at overvurdere virkningen af peberspray

Lars Holmberg 2016

Udvalgte forskningsresultater - USA

Lumb og Friday (1997): I alt 61 cases – 10 med OC

- Særlig konklusion: Øget skadesrisiko for politifolk

Lars Holmberg 2016

Udvalgte forskningsresultater - USA

National Institute of Justice (2003):
Omtale af forsøg i 3 distrikter i North Carolina:

“found that the number of injuries to police officers and suspects declined after pepper spray was introduced”

Faktisk forsøg (Bowling og Gaines 2000):

- Reduktion af skader på politifolk i ét distrikt
- Reduktion af skader på mistænkte i ét (andet) distrikt.

Lars Holmberg 2016

Udvalgte forskningsresultater - USA

Smith m.fl. 2010:

24.000 cases med brug af magtmidler – en fjerdedel med peberspray

- Risiko for skader på mistænkte reduceret med 70 pct., når peberspray anvendtes
- Risiko for skader på politifolk ØGET med 22-39 pct., når peberspray anvendtes
  - Det er uklart, hvordan dette resultat skal tolkes.

Lars Holmberg 2016

Regler - USA

Stor forskel

Kontinuum:

Passiv modstand <-> angreb på politiet

Lars Holmberg 2016

Holland (Adang og Mensink 2007)

Afprøvet i 2000, i 4 distrikter

- 3 distrikter: Restriktive regler
- 1 distrikt: Lempelige regler
  - 3-6 gange hyppigere brug – inklusive "kreative" måder

Lars Holmberg 2016

Dagens oplæg

1. Virkninger af peberspray
2. **Svenske erfaringer**
3. Norske erfaringer
4. Danske erfaringer
5. En begrænset skandinavisk sammenligning

Lars Holmberg 2016

Sverige – konklusion på forsøg i 2004

675 politifolk – 242 cases med OC

“tryggheten för alla inblandade parter har ökat”

81 procent af sagerne løstes med mindre anvendelse af vold end ellers – vurderede politifolkene

Lars Holmberg 2016

Sverige – opfølgende undersøgelse

“Det er sammanfattningsvis
granskningsgruppens oppfatning at OC-spray i
dag tillämpas som ett medel för
voldsanvändning som inte sällan går utöver
vad som är försvarligt med avseende på 8 §
polislagen” (Rikspolisstyrelsen 2007)

Lars Holmberg 2016

Justitieombudsmannen (2009)

Konklusion:

“Slutsatsen av min granskning är alltså att det
är hög tid för RPS och de lokala
polisledningarna att dra i handbromsen och
motverka att det bland dess anställda sprids en
uppfattning om att pepparspray medför ett
våld av ganska mildt slag och se till att den
glidande utveckling som pågår stoppas upp”

Lars Holmberg 2016

Svenske regler

Før 2010:

Tilladt at anvende spray i tilfælde af passiv modstand

2011:

”OC-spray får inte användas mot en person som endast gör passivt motstånd utan att använda egen kroppskraft.

Användning av OC-spray mot personer som utövar motstånd enbart genom att hålla sig fast i annan person eller föremål eller spjärna emot med ben eller armar, ska ske med stor restriktivitet.”

Lars Holmberg 2016

Dagens oplæg

1. Virkninger af peberspray
2. Svenske erfaringer
3. Norske erfaringer
4. Danske erfaringer
5. En begrænset skandinavisk sammenligning

Lars Holmberg 2016

Norge – afprøvning 2003-04

26 ud af 27 distrikter deltog

Hovedresultater

- Mest brugt mod mistænkte med køller og knive
- Gav politifolk øget tryghed
- Nogle distrikter fandt reduceret skadesrisiko på mistænkte og politi

- Blev anvendt 247 gange i de to år
  - Uklart, om alle betjente var uddannet til at bruge sprayen

Lars Holmberg 2016

Norge – omfang i dag

Kendes ikke

Lars Holmberg 2016

Norge – hovedinstruks vedr. våbenbrug

“3.2.1: Gassvåpen; CS-gas og OC-spray, må bare benyttes i særlige faresituasjoner eller når tjenestehandlingen ikke kan gjennomføres uten at politiperson utsettes for skade, jf våpeninstruksen § 17 og når bruken fremstår som nødvendig, forsvarlig og forholdsmessig, jf politiloven § 6, 4. ledd”.

Lars Holmberg 2016

Dagens oplæg

1. Virkninger af peberspray
2. Svenske erfaringer
3. Norske erfaringer
4. Danske erfaringer
5. En begrænset skandinavisk sammenligning

Lars Holmberg 2016

Afprøvning : Anden halvdel af 2006

3 kredse i Østjylland

- 8 pct. af befolkningen
- 8 pct. af operativt politipersonale

Spray brugt 87 gange

- 61 gange fuld effekt
- 16 tilfælde begrænset effekt
- 10 gange ingen effekt

Lars Holmberg 2016

Dansk konklusion

- Effektivt magtmiddel
- Gør politifolk tryggere
- Umuligt at vurdere, om sprayen påvirker skadesfrekvens hos politi eller mistænkte
- Spray anvendt i stedet for stav/pistol 52 gange

Lars Holmberg 2016

Dansk konklusion II

“Der er dog en tendens i indberetnings-skemaerne til, at politifolkene mener, at de ville have anvendt staven i en række tilfælde, hvor de anvendte pebersprayen, men det underbygges altså ikke af de seneste års magtanvendelse, der, hvis det skulle påvirke virkeligheden, ville have været meget højere i forsøgskredsene i forsøgsperioden.”
(Rigspolitiet 2007: 7).

Lars Holmberg 2016

Et regnestykke

52 gange på et halvt år svarer til ca. 100 pr. år

100 tilfælde pr. år i 8 procent af styrken svarer til 1250 tilfælde på landsplan pr. år.

I 2006 var der i alt 615 indberetninger om brug af magtmidler på landsplan

Lars Holmberg 2016

Danske regler – peberspray må bruges til

- 1) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på person,
- 2) at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller helbred,
- 3) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg,
- 4) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på ejendom,
- 5) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres aktiv modstand, eller
- 6) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres passiv modstand, såfremt tjenestehandlingens gennemførelse skønnes uopsættelig, og anden og mindre indgribende magtanvendelse skønnes åbenbart uegnet (Bekendtgørelse 1430, § 25 a)

Lars Holmberg 2016

Indberetninger om brug af peberspray, årsag til brugen og karakteristika ved de ramte personer, Danmark 2008-2011 og 2014.

	Gennemsnit 2008-11 (pct. af total)	2014 (pct. af total)
Antal indberetninger	1458	860
Afværgelse af angreb mod person	589 (40 pct.)	297 (35 pct.)
Afværgelse af andet angreb	113 (8 pct.)	54 (6 pct.)
Overvinde aktiv modstand	880 (60 pct.)	455 (53 pct.)
Overvinde passiv modstand	126 (9 pct.)	54 (9 pct.)
Ramt person: Beruset	853 (58 pct.)	365 (42 pct.) ★
Ramt person: Narkotikapåvirket	283 (19 pct.)	172 (20 pct.)
Ramt person: Psykisk syg	189 (13 pct.)	173 (20 pct.) ★

Lars Holmberg 2016

De centrale spørgsmål

Reducerer peberspray brug af andre magtmidler?
Reduceres skadesrisiko for politi og mistænkte?

Kan ikke besvares ordentligt
på det eksisterende grundlag

Lars Holmberg 2016

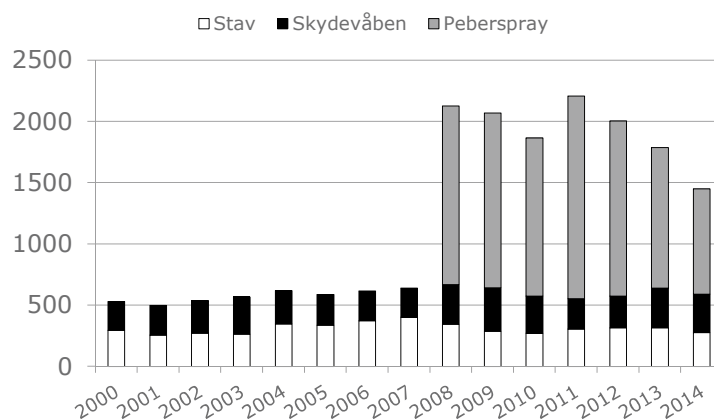
Forklaringer på den faldende brug: Rigspolitiet

2010:

”Faldet i brug af peberspray svarer til det, man har set i de andre nordiske lande efter indførelsen af sprayen. Erfaringsmæssigt vil en person helst ikke udsættes for peberspray mere end én gang, så næste gang, han er i en lignende situation, vil pågældende typisk afholde sig fra konfrontationen”

Lars Holmberg 2016

Antal indberetninger om brug af stav, skydevåben, og peberspraypolitiet i Danmark 2000-2014

Lars Holmberg 2016

Forklaringer på den faldende brug: Rigspolitiet

2010:

"Faldet i brug af peberspray svarer til det, man har set i de andre nordiske lande efter indførelsen af sprayen. Erfaringsmæssigt vil en person helst ikke udsættes for peberspray mere end én gang, så næste gang, han er i en lignende situation, vil pågældende typisk afholde sig fra konfrontationen"

2015:

"Det er politiets opfattelse, at uromagere i højere grad er blevet bevidst om pebersprayens virkninger og dermed lettere lader sig dæmpe ned, uden at det bliver nødvendigt at tage pebersprayen i brug"

Lars Holmberg 2016

Dagens oplæg

1. Virkninger af peberspray
2. Svenske erfaringer
3. Norske erfaringer
4. Danske erfaringer
5. En begrænset skandinavisk sammenligning

Lars Holmberg 2016

Forsøgsperioderne

"Hele Norge":	125 tilfælde pr. år
Svarer til	150-250 på landsplan
"En tiendedel af Danmark":	170 tilfælde pr. år
Svarer til	1500-1700 på landsplan
"Størstedelen af Sverige"(?):	1180 tilfælde pr. år (2006)
Svarer til	? på landsplan

Lars Holmberg 2016

Indberettet brug af peberspray i Danmark og Sverige 2013-2014

	2013	2014
Danmark	1149	860
Sverige	956	895

Lars Holmberg 2016

Indberetninger om brug af peberspray i Oslo politidistrikt og Københavns politikreds 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antal indberetninger, Oslo	49	36	22	21	9	23	31
Antal indberetninger, Kbh	-	-	-	359	382	303	375

Lars Holmberg 2016

Mulige forklaringer på forskelle

- Forskelle i rapportering?
- Forskelle i politiets udsathed?
- Forskelle i regler?
- Forskelle i holdninger?